

ОХЛОКРАТІЯ (грец. *ὄχλος* – натовп та *κράτος* – влада) – поняття, яким позначають: 1) специф. форму держ. устрою, яка виникає внаслідок неупорядкованого розвитку демокр. тенденцій, стихійних дій натовпу, коли реалізуються руйнівні акції щодо сусп-ва і д-ви; 2) одну із рис масового сусп-ва, яка виявляється в політ. екстремізмі. Це поняття виникло в добу Античності (за Арістотелем **О.** – це звородніла, деформована демократія; за Платоном – влада найвідсталішої, дезорганізованої частини населення), поширювалось мислителями Відродження, активно розроблялось науковцями Нового часу у зв'язку зі зростанням тенденцій до револ. перебудови сусп-ва. Теоретики «масового сусп-ва» ХІХ – початку ХХ ст. (Г. Лебон, Г. Тард, О. Шпенглер, Х. Ортега-і-Гассет, М. Бердяєв, І. Ільїн, К. Мангейм, Х. Арендт, Т. Парсонс, Д. Белл та ін.) висловлювали думку про те, що в умовах урбанізації, активного розвитку промисловості та засобів масової комунікації групи маргіналізованих індивідів (як деструктивна та некерована сила) починають брати активну участь у визначенні хар-ру соц. процесів і це негативно відбивається на сусп. житті. У суч. соціол. та політол. думці поняття «**О.**» практично замінено терміном «масове сусп-во». Воно найчастіше вживається як синонім політ. стратегії, яка не має перспективних цілей та конструктивних планів подальшого розвитку сусп-ва, і некомпетентності дій певних соц. груп. Причинами охлократичного стану політ. життя є невір'я людей у здатність влади вирішити нагальні соц. та екон. питання і прагнення

розв'язати їх самостійно. У такій ситуації окремі соц.-політ. групи використовують популістські настрої і орієнтації людей (зокрема, маргінальних прошарків), що призводить до свавілля, заколотів, погромів. Осн. риси **О.**: демагогія, авантюризм, максим. спрощення суспільно значимих проблем, мінливість політ. курсу, непередбачуваність та імпульсивність політ. акцій, відсутність творчого потенціалу. Соц. основою **О.** є люмпенізовані прошарки населення, які не задоволені своїм соц. становищем, унаслідок чого вони налаштовані на радикальні дії. **О.** активно застосовує неконтрольоване насильство натовпу, бунтарські форми вираження невдоволення, штучно створює образ ворога, винного в сусп. негараздах, відволікає увагу людей від реальних проблем, через що її вважають вкрай небезпечною для сусп-ва. **О.** позначається нетривалістю, оскільки характерна для перехідних та кризових періодів життя сусп-ва, є проміжною формою між падінням старого і створенням нового держ. ладу. В політ. житті **О.** як влада натовпу в чистому вигляді зустрічається рідко, частіше – у вигляді окремих охлократичних тенденцій. Істор. втіленням рис **О.** були такі події: революція в Англії (1648), Велика фр. революція (1789), Паризька комуна (1871), революція в Росії (1917), становлення нацистського режиму в Німеччині (1930-ті), громадян. війна в Іспанії (1930-ті) тощо. У сучасних умовах **О.** виявляється не як самот. форма здійснення політ. влади, а у вигляді охлократичних акцій як доповнення політ. режиму, який переживає кризу. (*О. Стасевська*)

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Харківська асоціація політологів

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Харків
«Право»
2015

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2
П50

*За планом науково-дослідних робіт
Міністерства освіти і науки України 2013–2015 рр.*

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 6 від 20 лютого 2015 р.)*

Рецензенти:

В. М. Бебик – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій Університету «Україна», Голова Всеукраїнської асоціації політичних наук;

В. Д. Гончаренко – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч науки і техніки України, академік Національної академії правових наук України;

В. Ф. Смолянюк – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та соціології Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана

Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. По-
П50 грібна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.

ISBN 978-966-458-848-2

Політологічний енциклопедичний словник охопив аналіз основних категорій політичної науки. Основний зміст словника розкриває сутність, поняття, цінності та значення політики, її ролі в житті особи та суспільства, нації і держави, у долі народів і людства загалом. Призначення Словника – сприяти формуванню нової політичної культури українського суспільства, що орієнтована на ідеї демократії, свободи і європейські цінності. У Словнику розглянуто понад 600 найважливіших понять політології.

Для науковців, політичних діячів, викладачів, аспірантів, студентів ВНЗ, а також усіх, хто цікавиться політикою та політичною наукою.

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2

ISBN 978-966-458-848-2

© Герасіна Л. М., Погрібна В. Л., Полі-
щук І. О. та ін., укладання, 2015
© Видавництво «Право», 2015

Науково-довідкове видання

**Політологічний
енциклопедичний
словник**

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Редактор *С. А. Пашинська*
Коректор *Н. Ю. Шестьора*
Комп'ютерна верстка *О. І. Сенько*

Підписано до друку з оригінал-макета 03.11.2015.
Формат 70×100 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 65,8. Обл.-вид. арк. 61,9. Вид. № 1271.
Тираж 500 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Леонов
Тел. (057) 717-28-80